

KRÁSNÁ, TEPLÁ NOC ČERVNOVÁ. HVĚZDY SE JEN-
jen třepetaly, měsíc svítil tak vesele, vzduch byl samé
stříbrné světlo.

Nejveseleji jako by ale byl měsíc svítil na střechy
Ostruhové ulice, myslím, že zrovna na tiché ty střechy
sousedních dvou domů „U dvou slunců“ a „Hlu-
bokého sklepa“. Podivné to střechy, hravě se dosta-
neš z jedné na druhou, a jsou samý kout, samý žlab,
samé pokračování. Zvláště je různě profilována stře-
cha „U dvou slunců“, tak zvaná sedlová, se dvojnásobným
štítem na ulici a dvojnásobným do dvora. Mezi oběma její-
mi hřebeny je široký žlab, uprostřed přerванý příční
chodbičkou půdní. Nad tou chodbičkou je ovšem také
zase stříška, pokrytá jako vše ostatní oblými prejza-
mi, tvořícími po střeše sto žlábkových pruhů. Z chod-
bičky jdou dva velké vikýře do onoho středního, širo-
kého žlabu, který běží přes dům jako dobře rozčís-
nutá cestička přes prostředek hlavy pražského ele-
ganta.

Náhle jako by u vikýřů těch byla zapištěla myš.

A zas.

Ted' se zároveň ve vikýři ke dvoru obráceném ob-
jevila hlava a prsa mužská. Lehce se muž vyšvihnul
ven a stál ve žlabu. Byl to as dvacetiletý mladík
suché, smědé tváře, černých kadeří, lehkého chmýří

nad ústy; na hlavě měl fez, v ruce dlouhý, černý troubel a na něm sádrouvou dýmku. Šedivý kabátek, šedivá vesta, šedivé spodky — Jan Hovora, posluchač filosofie, prosím.

„Myškuj a ponocárna je prázdna,“ bručel. Pak popošel až ke komínu. Na komíně byl přilepen půlarch papíru. Najednou si přešel Hovora rukou oči a přihlídl blíž.

„Někdo tu byl, někdo mně vymě —,“ bručel zase, „ne — nevyměnil — je to můj papír. Ale —“ a přihlídl ještě blíž. Ted' se rukou klepnul do čela. „Ah — slunce mně mou báseň vytáhlo — je to mlsota! Zrovna jako Petöfimu. — Nebohý Kupka, ted' musí předvečer svého svátku strávit neopěván — a já měl tak pěkný nápad, sám svatý Antonín mně ho tento!“ Strhl papír, sbalil a hodil přes střechu.

Pak usedl, nacpal si dýmku a zapálil. A natáhl se na teplé prejzy a opřel nohy o žlab.

Zas to zamyškovalo a Hovora odpověděl tímtež zvukem neotočiv ani hlavy. Do žlabu se vyhoupnul jiný mladík. Menší, bledý, světlovlasý, s modrou čepicí na hlavě, jakou nosila technická legie v roce 1848. Oděn byl v kazajku a spodky ze světlé plachtoviny; v ústech měl hořící doutník.

„Servus, Hovoro.“

„Servus, Kupko.“

„Co děláš?“ a technik Kupka, budoucí inženýr, se pomalu natáhl vedle Hovory.

„Co dělám. Najedl jsem se nastavované kaše a ted' čekám, až mně bude nanic.*) Co jsi večerel ty?“

*) Nastavovaná kaše — rozmíchané brambory s trhanými krupkami.

„Já večerel jako pánbůh.“

„A co večerí pánbůh?“

„Nic.“

„E-hm! — Ale co sebou pořád vrtíš?“

„Eh, rád bych si zul boty. Alespoň zouvák kdybychom zde měli ve svém salonu, alespoň ten kousek nářadí!“

„Zouvák není nářadí, zouvák patří k rodině.“ Líně obrátil teď teprv Hovora ke Kupkovi hlavu. „Prosím tě,“ začal zase, „copak tu kouříš za cigara? — sprosté? nebo ty ještě sprostší?“

„Přece se mně náš salon líbí — je to krása stropu!“ mínil Kupka.

„A tak laciný!“

„Čím větší byt, tím lacinější. Pánbůh má byt největší a neplatí už pranic.“

„Tys dnes nějak zbožný před svým svátkem.“

„Střechy, střechy — vy jste moje láska!“ rozehříval se Kupka, šermuje doutníkem ve vzduchu. „Záviděl bych kominíkům, kdyby neměli přece jen tak jednostranně černý názor do lidského života.“

Celý ten rozhovor šel volně, v pohodlných pauzách a hlasem jaksi přidušeným. Podivno, ve vysokém lese, na samotách, na horách člověk mimovolně přidušuje hlas.

„To je rozkošná noc,“ liboval si Kupka dále. „To ticho! — Dnes jezy šumí jako rekův sen. — A na Petříně ti slavíci — je to jásání! Slyšíš?“

„No, za tři dny je po svatém Vítu a pak je po klokotu. — Je to krása! — Za žádnou cenu bych nechtěl bydlet takhle na Starém Městě.“

„Ba! Na čtyry míle kolem není tam ptáka. Kdyby si někdy z Uhelného trhu nepřinesli pečené husí stehno domů, nevěděli by ani, jak pták vypadá.“

„Teprv jsou tu dva,“ zahučel vtom sonorní tenor-baryton ve vikýři.

„Novomlýnský – servus!“ zvolali Kupka a Hovora.

Novomlýnský, muž více než třicetiletý, vylézal po všech čtyrech do žlabu, pohodlně, takřka kloub za kloubem.

„Zatracené!“ hučel teď, pomalu se narovnávané, „tohleto pro mne není, tomu jsem nenavyk.“ Novomlýnský byl výšky nadprostřední, hezky tělnatý. Jeho tvář byla smědá, hladká a kulatá, oči modré a usměvavé, pod nosem měl mohutné licousy. Na hlavě se mu houpal také fez, na těle měl černý kabátec a světlé spodky.

„No — já si nemohu ve své orleánové bundě lehnout na prejzy jako vy — sedněte, jak se sluší!“

Kupka a Hovora už seděli. Na tvářích jejich byl dřívější, trochu strojený klid ustoupil lehkému úsměvu, dívali se na Novomlýnského s patrným zalíbením. Bylo zjevno, že on zde zralostí svou vládne. Novomlýnský se usadil naproti nim, na svah druhé střechy a zapálil si doutník.

„Tak co děláte, hoši?“

„Chválím Malou Stranu,“ zpovídal se Hovora.

„Dívám se na měsíc,“ prál Kupka, „na toho mrtvého muže s živým srdcem —“

„Teď už myslí ale každý, že se může dívat na měsíc,“ ušklíbl se Novomlýnský. „Dát vás k cifrám do ouřadu jako mne!“ V zvučném hlase jeho nebylo

pranic přiduseného, pranic utlumeného, Novomlýnský by byl také ve vysokém lese, na samotách a na horách harašil zcela stejně upřímným hlasem svým. „Copak je nového? — Ano, poslouchejte, je to pravda, že se Jäkl včera u Císařského mlýna topil?“ — a obličej jeho se rozesmál.

„Zcela doopravdy,“ kýval Hovora s úsměvem, „plave jako mlýnský kámen. Zrovna vedle mne sklouzl do tůně — zachrochtalo to strašně, vyskočily bubliny — to jsme se s ním natahali, vid', Kupko! Pak jsem se ho ptal, co si tak myslel, když se topil, a on řekl, že prý se tomu musil smát — proto tak chrochtal.“

Všichni tři se rozesmáli, smích Novomlýnského zrovna zvonil.

„A co to byl dnes za rámus u profesorů,“ ptal se Novomlýnský zase. „Vy jste pak odcházel odtamtud, Hovoro.“

„Moc pikantní,“ špoulil Hovora ústa. „Paní profesorka přišla muži na psaní, schované v psacím stolku. Bylo od ženské, plno ohně a lásky — od paní profesorky samé. Psala mu je před dvaceti lety a dnes na ně přišla a bylo — podnes nerozpečetěné! Pomyslete si, jak byla uražena!“

„Jednoaktová veselohra,“ usmál se Novomlýnský. Natáhl nohy a zabručel na Kupku. Kupka byl totiž mezitím došel až na konec žlabu, sehnul se tam trochu a hleděl někam do dvora. Ted' se již zase vracel, patrně uspokojen výsledkem z výpravy své. „Kupko, kam vás to tam vždycky čerti nesou? Kam se to díváte — vy slítnete ještě jednou!“

„Kam se dívám? Ke knihaři se dívám. Vy ani nevíte, že čte už po dvacet let den co den navečer životopis Husův, že po každé při tom pláče. Díval jsem se, jestli se už dnes rozplakal; ještě ne!“

„Hlouposti, kdybyste si všímali něčeho jiného než knihařů, vy mladíci,“ a Novomlýnský zaluskal prsty. „Jestlipak jste si už všimli té nové kojné naproti u hrncířů, to je holka, jak? Ale je jako žluva, nedodrží.“

„Novomlýnský je jako dobrá hospodyně, s děvečkami má největší kříž,“ litoval Hovora s tváří opravdovou.

„Baže má kříž, ani se nevyspí. Ráno je už o páté na ulici — nejhezčí děvečky chodí jen časně zrána pro vodu, aby je nikdo neviděl s putnou!“

„Mlčte, já umím rychle spát a proto jsem časně vzhůru. Ostatně,“ a Novomlýnský oklepával pomalu doutník o prejzu a mluvil teď s patrnou zálibou, „bývalo, bývalo! — Já býval nesmírný elegán, osm párů rukaviček jsem zruinoval za rok. — No, je pravda, já mám posud ten malér, že mám u holek štěstí. Můžu za to, že jsem tak hezký? Přál bych vám, vy nedozrálá štěňata, abyste mne viděli! Když já dělám vyznání lásky, je zrovna hrůza na mne se podívat. — Ale,“ pokračoval zas rychleji, „bavte mne přece něčím! Na kompak je dnes řada, aby určil předmět pro zábavu?“

„Na Jäklovi.“

„To tedy nepřijde,“ mínil Novomlýnský zcela určitě. „Měli jsme jednou spolek na večere, každý den měl večeri platit někdo jiný. Ten, na kterém byla

řada, nepřišel nikdy.“ Pozdvihl přitom náhodou hlavu k hřebenu protější střechy. „Utopenec!“ zvolal jakoby zděšen. Kupka a Hovora se rychle ohlédli.

Tam nad hřebenem strměl třetí fez a pod ním se smál Jäklův široký, červený obličej na celé kolo.

„Honem sem, honem!“ volali vzdušní besedníci.

Jäkl se pomalu vyvyšoval nad hřeben. Ted' bylo vidět ramena, ted' už prsa, ted' život.

„Není ho konce,“ bručel Novomlýnský, „ten chlap by moh vycházet v pokračováních.“

Ted' se přešinula pravá dlouhanská noha, ted' levá, vtom obě sklouzly a se strašným rachotem se svalil Jäkl po střeše do žlabu, k nohoum svých přátel.

Přátelé se vřískavě rozesmáli. Zdálo se, že se směje celá střecha, ba i ten měsíc tam nahoře na nebi.

Nejvíce ze všech se ale smál Jäkl sám. Ležel tu na břichu a kopal špičkama bot do žlabu.

Bylo potřeba několika řádných štulců a leckterého přátelského kopnutí, než se Jäkl odhodlal zase se sebrat. Narovnal se pomalu v celé sáhové velebnosti své a ohmatával svůj letní šat, šat to jakési neurčité, žlutavé barvy. „Ani steh nepustil,“ liboval si pak a usedl vedle Novomlýnského.

„No, vymyslils něco pro dnešní zábavu?“

Jäkl natáhl ruce mezi kolena a kolíbal chvilku svrchní tělo volně kupředu a nazad. Pak pohodlně začal: „Já — já jsem si vymyslil, aby jako každý z nás říkal nejstarší vzpomínku, kterou ze života svého má. Víte, jako tu nejstarší, kterou —“

„Vždyť jsem si myslel, že přijde něco hloupého,“ zabručel mu Novomlýnský do toho. „To je hrůza,

absolvovaný jurista, člověk, který má už několik rigoros —“

„Vždyť vy jste se také tak tuze chytrý nenarodil,“ durdil se Jäkl.

„Já? Prosím! Mne nosila matka pod srdcem šestnáct měsíců, a když jsem se narodil, už jsem mluvil. Pak jsem studoval čtyryadvacet latinských škol a každé slovo, které mluvím, přišlo otci na dvacetník.“

„No, snad to není tak hloupé,“ mínil Hovora a vyklepával dýmku, „zkusme to! Ty máš přece nejstarší svou vzpomínku už nalezenou, Jäkle?“

„Já? To se rozumí,“ přisvědčil Jäkl houpaje se klidně dál. „Já se pamatuju na něco, když nebyla mně snad ještě ani dvě leta. Otec nebyl doma, matka musila pak také někam přes ulici odskočit, kam mne s sebou vzít nemohla, a já zůstal sám, služky jsme neměli. Aby se mně nezastesklo, vzala matka z kuchyně živou husu, kterou chovala na dokrmení, a dala ji ke mně do světnice. Mně bylo v samotě té ouzko, obejmul jsem husu křečovitě kolem krku, já strachy bečel, husa strachy kejhala — pěkný žánr, ne?“

„Tuze pěkný,“ hučel Novomlýnský.

Ve žlabě se na chvílku rozhostilo přemýšlivé ticho. Hovora byl už asi třikráte přiložil vždy novou rozžhatou sirku k nacpané zas dýmce, ale po každé zapomněl zatáhnout. Ted' zatáh najednou a spustil: „Už se mně vzpomínka vyklubala! Byl jsem s otcem v klášteře voršilek a jeptišky mne braly na klín a líbaly mne.“

„Ještě pěknější než ta husa,“ hučel zas Novomlýnský. „Máte vy něco také tak pěkného, Kupko?“

„Kupka se usmál.

„Můj děd byl zvoníkem v Rakovníku. Byl tuze stár a tu ho jednoho dne napadlo, že si sám pozvonil umíráčkem, šel domů, lehl a umřel. Vedli mne k jeho mrtvole — byla už oblečena a na nohou měla bílé punčochy — abych políbil mu palce u nohou, už ani nevím, jaká je to pověra. Pak jsem si hrál kolem truhláře, který bydlel v domě a pracoval na truhle.“

„Famózně to jde!“ radoval se Jäkl. „A ted' Novomlýnský!“

Novomlýnský byl zakaboněn a mlčel. Konečně odevřel ale přece ústa.

„Já — já nemám pražádnou nejstarší vzpomínku. — Vlastně — já mám dvě — ale nevím, která je starší. Pamatuju se, jak jsme se stěhovali s Novozámeckých schodů níž, k ‚Elefantům‘, a já nechtěl z domu, dokud nenesli za mnou kolébku. A pak — pak jsem jednou řekl své sestře ošklivé slovo — víte, tuze ošklivé. Matka mně nasolila hubu a musel jsem stát u zadní nohy piana. — Je pravda — dítě je zajímavé stvoření — takový prakomický obrázek dorostlého člověka! — Tak hloupoučké, tak lhostejné k následkům, člověk vskutku věří v anděla strážce. — První moje modlitební kniha vám byla německá. Já ale neuměl tenkrát ještě ani slova německy — po celý rok jsem se z ní modlil ‚gebet fuer schwangere frauen‘ a nestalo se mně pranic.“

Jäkl ted' zase pracoval nohama do žlabu. Novomlýnský spokojeně se na něho podíval. „Vidíte, to se mně na Jäklovi líbí. Člověk udělá dobrý vtíp a na Jäklovi je hned vidět účinek.“

„Ani mně nenapadlo smát se vašemu vtipu,“ bránil se Jäkl. „Mně napadlo teď něco obrovsky hloupého! — Staří Římané měli snad také děti, ne?“

„Podobá se.“

„A ty snad neuměly také hned mluvit jako Cicero, snad žvatlaly jako naše děti. Pomyslete si žvatlanou starou latinu — Hanibaj ante pojtas! — Hanibaj ante pojtas! — Ježíš — Marja — Josef!“

Kopání Jäklovo přecházelo teď až v zuření. Všichni se smáli, besedníci, střecha i ten měsíc nahoře s hvězdičkami jako by chechtal: „Hanibaj ante pojtas“.

„Dnes je Jäkl v dobré míře,“ mýnil Hovora.

„Je,“ potvrzoval Kupka vedle, „proč asi!“

Jäkl se byl již utišil. Seděl tu vzpřímen a upřímné jeho oko hledělo na Kupku. „Hm — proč! — Ale proč bych vám to neřekl — beztoho mne to tlačí — ano, řeknu! — Jsem zamilován — totiž vlastně už nejsem — ale mám se ženit — totiž také ne — já vlastně nevím, jak bych to honem řek.“

„Hezká?“ tázal se Kupka rychle.

„Nu snad by svým nejlepším přátelům nevyvedl tu infamii, že by si vzal ošklivou ženu?“ bránil Hovora přítele.

„Ženit — hm! No což, já bych byl také pro rodinný život, ale páni manželé jsou mně v tom všude na překážku,“ mýnil, to se rozumí, Novomlýnský.

„Peníze?“

„Eh co peníze! Já se neptám po penězích, po žádném věnu. Uhodí několik suchých let a člověk to propije.“

„Tak mladý a už tak šlechetný!“

„Ale které je to děvče?“ ptali se dva najednou.

„Lizinka.“

„Jaká Lizinka?“

„Perálkovic — krejčího — ze Senovážné ulice — znáte?“

„Bodejt!“ přisvědčoval Hovora. „Jsou tři dcery. Nejstarší Marie — tu nemohu vystát. Jak se na ni podívám, začne zívát. Pak Lizinka. A pak Karla, ta suchá.“

„Tak suchá, že si musí vždycky zuby naslinit, aby mohla stáhnout ústa. A vidíte, ta se vdala nejdřív,“ divil se Kupka.

Zkušený Novomlýnský vyzdvihl prst: „Ze tří sester vdá se nejošklivější v ž d y c k y napřed — to si pamatujte!“

„Žvaňte si, žvaňte!“ bručel Jäkl. „Nemohu to vystát, když někdo mnoho mluví, nedostanu se pak nikdy k slovu!“

„Ano, Lizinka je hezká.“

„To si myslím!“

„A jak dlouho se milujete?“

„Počkej — teď tomu bude už osmnáct let.“ A na tváři Jäklově zahrála si jemná ironie. „Já chodil do druhé normálky, ona vedle do první. Bylo to v zimě, když jsem ji poznal a hned se do ní zamiloval — provždy! — Rozkošné děvčátko! Hlavička jako makovička, vlasy v dlouhých už, zlatých copech, tvářičky jako růže. Na hlavě měla zelený hedvábný klobouk a s ramenou jí splýval zeleněžlutý viklér. Na školské tašce její byl vyšitý bílý pudlák v modrém

nebi — bože, ten pudlíček! — Děvčátko nebylo dlouho v nejistotě o citech, jaké ve mně bylo vzбудilo. Dodal jsem si jednou srdce, začal do ní bouchat sněhovými koulemi, a když utíkala, dohonil jsem ji a strh jí klobouk s hlavy. Od té doby se na mne usmívala, rozuměla mně. Ovšem — promluvit jsem se na ni také potom ještě netroufal, ale sněhem jsem po ní házel často.“

„As dvě léta nato jsem sám už vyučoval menšího hochu a ten bydlil v Senovážné ulici na konci. Chodil jsem denně kolem Perálkovic a Lizinka stávala před domem. Prostovlasá a bez vikléru byla teprv krásna! Nevinné, čisté její oko modré hledělo vždy vesele na mne; nemohl jsem si pomoci, já se začervenal po každé. Známost naše stávala se vždy důvěrnější. Jednou stála tu a jedla chleba s máslem. Dodal jsem si zase srdce a zastavil se. „Dala mně kousek,“ povídám. — „Tumal!“ řekla a ulomila skyvu. — „To já chci větší,“ škádlím galantně. — „I pak by mně nic nezbylo! A mám hlad!“ smála se luzně. Šel jsem blažený dál, ještě z dálky Lizince ukazuje obdržanou skyvu svou. Škoda — brzy nato si vzali rodiče hochu, kterého jsem vzdělával, učitele jiného; měli hloupou záminku, že my dva si spolu prý jen hrajem.“

„Pak jsme se s Lizinkou tak as po patnácte let skoro ani neviděli. Až letos. Prvního máje — byla neděle — najednou mně napadlo vyjít si trochu dál za bránu — nevím proč, takto by pro mne mohly po celý rok být všechny brány zazděny. Magnetism srdce nejspíš! Jdu do Šárky k Čisteckému. Zde seděl starý Perálek a Perálková a Marie a Lizinka. —

Rozkvětlá růže! — Rámě kulaté jako perioda Goethova. — Oko podnes tak nevinné, tak čisté jako u dítěte. — Co muž jsem byl teď za minutu hotov právě tak jako před osmnácti lety co dítě.“

„U stolu, u něhož jsem poblíž zasedl, pomlouvali Perálka. — „Když mluví, ukazuje pořád na lebku, aby se lidé domnívali, že myslí — protivný hlupák!“ pravil soused. — „Povídá se, že prý svoje dcery fackuje, když je nikdo nebere k tanci,“ povídal druhý. — Vzdvihl jsem se. — Nebohá Lizinka! — Mládež vedle pod širým nebem tančila. Víte, já netančím rád, jsem trochu dlouhého těla a tu člověk nevyvede tak snadno grácii, ale ať už mně to sluší nebo ne! U stolu s Perálkovými seděl starý — nu jak se jmenuje ten starý hejtman v pensi, ten — Vítek, ano! Bavil se živě s Marií. Známe se. Tedy jsem k němu přistoupil a pozdravil Perálkovy. Lizinka se pousmála, pak se začervenala. Za chvíli jsem ji poprosil o tanec. Podívala se na matku a slíbila mně čtverylku, do kola že netančí. To mně bylo tuze vhod.“

„Odtančili jsme čtverylku skoro mlčky. Pak jsme ale šli procházkou podél potoku a tu se řeč rozpoutala. Ptal jsem se jí, zdali mne ještě zná. Dala hlavíčku stranou níž a jen se tak na mne podívala nevinnýma svýma očkama. Po chvílce mně bylo, jako bych byl zas malým dítětem, mluvil jsem o sněhových koulích a o pudlíku a o skyvě pomazanky — jí bylo jistě také tak, to jsem cítil. Nu — pak jsem je doprovázel domů. Lizinku chůze nějak namáhala, já ji vedl. „Tak tak, mládež k sobě,“ pravil Vítek

— protivný chlap! — Pravda, zamilovaný člověk je nedůtklivý i k dobře míněnému slovu.“

„Za několik dní jsem dostal od Lizinky lístek — „um 3 uhr bei St. Niclas zu komen.“ Chvěl jsem se blahem. Od kostela jsme šli do Valdštýnské zahrady — tam jsme si přísáhli věčnou lásku, tam jsem jí slíbil, že do srpna si odbudu promoci a do dvou let že bude mou. — Pak mne uvedla k rodičům svým; viděl jsem, že Perálek je milý člověk a Perálková matka velmi rozšafná, jen Marie se mně nelíbila, hleděla na mne nějak divně.“

„Hned nato — jsou tomu už čtyři neděle — musila Lizinka nakvap ven, k umírající tetě do Klattov.“

„A včera přišel přítel medik Bureš. Povídá mně mezi jiným: „Znáš Lizinku Perálkovu?“ — „Znám.“ — „Dnes porodila kluka, v porodnici na oddělení“ —.“

Přátelé naslouchali Jäcklovu vypravování sice potud napnutě, ale při zajímavých posledních jeho slovech bylo přece náhle, jako by už ani nevypravoval — najednou to všemi třemi škublo a ohlídli se po vikýři.

„A v poledne přišel tam nahoru starý hejtman Vítek a poptával se po jejím zdraví a co se narodilo,“ dodal Jäkl.

„Poslouchají nás domácí holky — chechtají se,“ zašeptal v to náhle Novomlýnský. A již byl vyskočil a s hbitostí k víře až nepodobnou zmizel ve vikýři. A za ním hupky hupky Kupka a Hovora.

Měsíc na nebi natáh krk a naklonil ucho — zdá-

lo se mu, že slyší pod střechou lehký dívčí kvikot a pak mlasknutí.

Snad slyšel Jäkl také cosi podobného. Složil alespoň své dlouhé ruce klidně zase mezi kolena, zahoupal se kupředu a nazad a bručel: „Když se krade v noci, je to okolnost přitěžující.“